

EKONOMICKO PRÁVNÍ ASPEKTY VYMEZENÍ PODNIKOVÉHO MAJETKU A ANALÝZA JEHO ÚČINNOSTI

O. Tvrdoň, R. Presová, M. Příbyl

Došlo: 15. července 2004

Abstract

TVRDOŇ, O., PRESOVÁ, R., PŘIBYL, M.: *Economic-legal aspects of business assets definition and its effectiveness analysis*. Acta univ. agric. et silvic. Mendel. Brun., 2004, LII, No. 6, pp. 189-210

The thesis "Economic-legal aspects of business assets definition and its effectiveness analysis" analyses the contribution of business assets in joint-stock company Svornost Těmice. The company operates in the field of agricultural primary production. Focus of plant production still keeps the traditional composition of plants grown. In connection with increasing the quality of effectiveness of the machinery the area of corn-production will be expanded. In animal production, the company specialises on the pig-feeding and milking-cows.

The theoretical part includes the opinions of the world economists and managers on the definition of basic concepts related to business assets. These opinions are confronted with those of Czech authors, in order to acquaint students of the Faculty of Business and Economics with them – focusing on students of the Trade Management specialisation.

The practical part is focused on analysis of effectiveness of business assets in the selected company. It has confirmed that managers of this business have to improve the intensity of exploitation of the asset base and thus to reach its higher effectiveness. This task is necessary for operation in the intensive-competition environment formed after the entrance into the European Union.

assets, liabilities, value added, analysis, capital, agriculture, resources

Majetek představuje kategorii, která k sobě vázala a i nadále bude vázat pozornost jednotlivců, právnických osob a pospolitostí v tom nejširším smyslu slova pro svou jedinečnost, kterou od něho každý vlastník očekává. Majetek je fenomén vytvářející předpoklady pro společenské uznání a zařazení do určitých vrstev společnosti, pokud byl jako výsledek cíleného úsilí získán.

Souhrnné definování majetku je značně obtížné, když si uvědomíme, že majetek jednotlivců zpravidla tvoří předměty sloužící k osobní potřebě. Je lhostejné, která kritéria pro třídění budou použita. Méně často individuální vlastníci využívají majetek pro podnikatelskou činnost, mezi kterou se řadí pronájem. Toto

neplatí, pokud je pořízován s cílem, k využití pro podnikatelské záměry.

Zcela jinak je tomu u osob právnických. Tyto pořízují si majetek se záměrem jeho využití ve výrobním a obchodním procesu. Původní hodnota, za kterou byl pořízen, se musí nejenom vrátit, ale navíc přinést efekt v podobě zisku.

Obtížnost souhrnného vyjádření majetku, u fyzických osob, vidíme v nejasném přístupu některých autorů, vymezujících majetek výrazem „věc“. Věci přitom chápou velice široce, jako jednotlivé předměty a současně soubory předmětů, bez ohledu na funkci, kterou plní ve sféře, v níž jsou využívány. Zdůrazňují přitom, že „věci“ tvoří majetek vždy jen po určitou,

přesně stanovenou dobu, dokud se plně nespoteřebují. A právě ve vymezení nespoteřovanosti dochází ke značně zjednodušenému pohledu na podstatu majetku. Pokud majetek budeme posuzovat z firemního, tedy podnikatelského hlediska, pak za určitou dobu se jeho pořizovací cena zcela přenesne na nové výrobky.

Jinak je tomu při posuzování majetku jednotlivců. Proto, že majetek jim neslouží pro podnikatelské účely, ale k uspokojování životních potřeb, obměňují předměty spotřebního charakteru zpravidla až tehdy, když nastaly v jeho vývoji zásadní kvalitativní změny, v konstrukčním, funkčním a designerském pojetí.

Specifikum odlišení majetku ve vlastnictví jednotlivců a právnických osob se spatřuje v tom, že jednotlivci (pokud nejsou podnikateli) hodnotu svého majetku neevvidují a nevyčísľují. Naproti tomu právnické osoby svůj majetek evidují ve fyzických a hodnotových jednotkách, protože tvoří jejich kapitálovou základnu, která jim vytváří určitou ekonomickou sílu. Pro naplnění ziskového motivu však musí majetek cíleně využívat. Tuto premisu nenaplní extenzivní způsob využívání, jediné využívání intenzivní, jak vyžadují principy úspornosti, účelnosti a hospodárnosti.

CÍL PRÁCE

Cílem příspěvku je přiblížit intenzitu využívání podnikového majetku v zemědělské akciové společnosti Svornost Těmice, za období 1999–2003. Ke splnění hlavního cíle jsou vytýčeny cíle dílčí:

- teoretické vymezení majetkových pojmů z pohledu právního a z pohledu ekonomicko-finančního,
- vymezení pojmů vztahujících se k podnikovému majetku podle principu účetnictví, obsažených v účetních výkazech, zejména v rozvaze,
- zpracování analýzy účinnosti podnikového majetku s využitím poměrových ukazatelů, vertikální a horizontální analýzy.

MATERIÁL A METODIKA PRÁCE

Metodika práce vychází ze stanoveného cíle a cílů dílčích. V teoretické části přibližuje vymezení majetkových pojmů z pohledu právního, ekonomického a finančního, jako nezbytného předpokladu pochopení zkoumané problematiky a naplnění hlavního cíle příspěvku.

Pro analýzu účinnosti podnikového majetku ochotně poskytla akciová společnost Svornost Těmice údaje uvedené v rozvaze a ve výkazu zisků a ztrát, podle jednotlivých roků ověřených auditorem. Některé podrobnosti a vztahy byly v průběhu zpracování konzultovány s ekonomem ing. Jiřím Bunžou a ředitelem společnosti ing. Jaroslavem Náplavou. Z nich byla zpracována analýza účinnosti podnikového majetku.

Metody zkoumání

V příspěvku jsou použity metody obecné, metody kvantitativní statistiky a metody analytické.

K obecným metodám se řadí metoda analýzy a syntézy, metoda dedukce a abstrakce.

Z metod kvantitativní statistiky bylo použito:

- metody absolutního srovnání** (srovnání rozdílem),
- metody relativního srovnání** (srovnání podílem). Výsledkem je poměrné číslo nebo index (%) vykazující hodnotu menší než 1, resp. 100, rovnou nebo větší než 1, resp. 100. V našem případě bude výsledek (podíl) převeden na procenta pro výpočet bazických a řetězových indexů a snadnou interpretaci.

Absolutní rozdíly pro veličinu Q je možno vyjádřit tímto zápisem: ${}_A Q = Q_k - Q_j$. Procentní podíly na částkách vykázaných v účetních výkazech budou počítány podle vzorce:

$$P = \frac{P_1}{P_0} \times 100.$$

Metody analytické

Analytické metody jsou založeny na horizontální a vertikální analýze.

- Metoda horizontální analýzy** se vyznačuje tím, že umožňuje hodnotit absolutní ukazatele¹ a jejich změny v časových řadách. Přírůstky (úbytky), tedy úroveň, se vyjadřuje jak v absolutních hodnotách, tak v procentech, podle jednotlivých položek tvořících celek. U časových řad za více roků jsou použity absolutní rozdíly a jejich procentní vyjádření mezi každými dvěma po sobě jdoucími roky. Bez-

¹ Ekonomický ukazatel se zpravidla definuje jako kvalitativní a kvantitativní charakteristika zkoumaného jevu. Echaudemaison (1995) vymezil ukazatel jako „veličinu, která se vypočítává v pravidelných intervalech a umožňuje hodnotit ekonomický nebo sociální vývoj“.

Všechny ukazatele můžeme třídit podle úrovně zkoumání na makroekonomické (národohospodářské) a ukazatele mikroekonomické (podnikové). S ohledem na zaměření příspěvku jsou použity pouze ukazatele mikroekonomické. „Pomocí nich se zjišťuje dosažená úroveň ve fyzikálních nebo hodnotových jednotkách. Vedle sledování změn absolutní hodnoty ukazatelů v čase se obvykle zjišťují jejich relativní (procentní) změny. Je to tzv. technika procentního rozboru“ (Sedláček 1998).

prostředně předcházející rok je označen (X_0). Rok následující (X_1). Zápis má následující tvar:

$$\frac{\text{hodnota roku } X_1 - \text{hodnota roku } X_0 \times 100}{\text{hodnota roku } X_0}$$

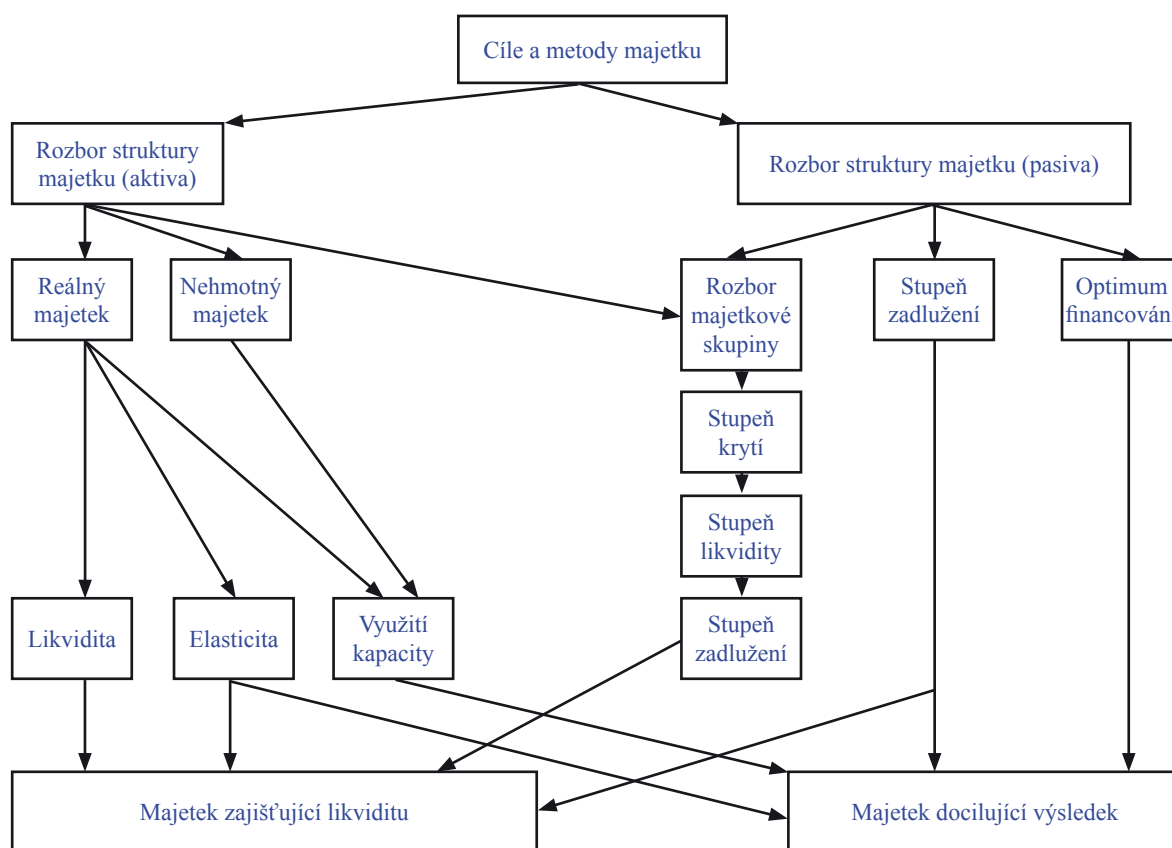
b) **Metoda vertikální analýzy.** Umožňuje zjistit strukturu hodnoceného souboru. Významné je to, že výsledky jsou vzájemně srovnatelné, neboť vycházejí vždy ze základu = 100.² U vertikální analýzy se používají poměrové ukazatele. Pro jejich používání můžeme najít následující argumenty:

- umožňují provádět analýzu časového vývoje finanční situace dané firmy, tzv. trendovou analýzu,
- jsou vhodným nástrojem prostorové (průřezové) analýzy, tj. porovnání více podobných firem navzájem, pomocí tzv. komparativní analýzy,

- mohou být používány jako vstupní údaje matematických modelů umožňujících popsat závislost mezi jevy, klasifikovat stavy, hodnotit rizika i předvídat budoucí vývoj,
- vyčíslují proporce mezi některými položkami rozvahy nebo výsledovky.

Prahová hodnota (threshold) je bod, jehož překročení vyvolává změnu v chování ekonomického aktéra (např. ve vztahu k cenovým očekáváním tato očekávání nebudou plynule revidována na podkladě hromadící se zkušenosti o cenových změnách, nýbrž k jejich revizi bude docházet nespojitě, jakmile cenová změna překročí jistou mez). V poslední době se tento termín používá v souvislosti se specifickou formou indexace z nových dohod, která je aktivována teprve potom, co inflace překročí jistou předem stanovenou úroveň.

Cíle a metody rozboru podnikového majetku znázorňuje schéma č.1.



1: Cíle a metody rozboru majetku

Pramen: R. Presová, Analýza účinnosti podnikového majetku, Diplomová práce, PEF MZLU v Brně, 2004

² Zásadní rozdíl mezi horizontální a vertikální analýzou je spatřován v tom, že horizontální analýza se používá ke zkoumání úrovně ekonomických jevů, zatímco vertikální analýza umožňuje zjišťovat strukturu hodnoceného souboru v přepočtu na procenta.

Vymezení pojmu majetek

Majetek je výraz hojně frekventovaný mezi fyzickými osobami, ale i mezi osobami právníckými. Tento názor koresponduje se stanoviskem, které zastává Schult, E. (1992), „pojem majetek se používá v četných vymezeních a definicích“³, avšak žádnou z nich nepublikuje. V dalším pojednání o majetku přechází k vymezení majetku z podnikového hlediska.

Rovněž základní právní předpis občansko právních vztahů, zákon č. 140/1964 Sb., Občanský zákoník v platném znění, nedefinuje majetek, ale paragraf 118 vymezuje pouze věci a práva⁴. V paragrafu 119 je provedeno rozdělení na věci movité a nemovité, přičemž v odstavci 2 jsou definovány pouze nemovitosti⁵. Následně v paragrafu 120 pak součástí věci⁶ a v paragrafu 121 příslušenství věci⁷.

V Ottově slovníku naučném (1897) se pro věci nemovité používá označení Immobile (lat. res immobiles) a pro věci movité Mobilie (lat. res mobiles). „Immobile jsou v právu takové věci, které buď vůbec, nebo bez porušení své podstaty nemohou s místa na místo býti přenášeny (převáženy) a pak takové věci, kterým zákon fiktivně povahu, takovou připisuje. Věci nemovitými jsou především pozemky (fundus, praedia), omezené části zemského povrchu (solum) a to se vším, co s nimi jest spojeno, tedy se stavbami (superficies) a věcmi ve zdi upevněnými (fixa vintaque), jež jsou vlastně části stavení, i s vedlejšími věcmi, které s hlavní věcí jako integrující část pevně jsou spojeny (accessio, příbytek), jako jsou stromy, tráva a vůbec všechny plodiny. Všechny tyto věci jsou nemovité, dle přirozené své povahy (par la natu-

re), jak se vyjadřuje francouzské právo. Rozdíl mezi nimi jest jen ten, že pouze pozemky zachovávají navždy povahu věcí nemovitých, kdežto věci s pozemky pevně spojené mohou po případě oddělením od půdy státi se věcmi movitými (např. stromy, osení)“.

Velice často se pojem majetek, nemovitost, věci movité používá v odůvodnění rozsudků krajských soudů shrnutých ve Sbírce judikátů autorů: Čáslavský M., Rašovská J., Rolný L., Schillerová A., Staněk J., Vejvodová H., (2000). Přesto, že judikáty se vztahují k daňovým nedoplatkům právníckých osob, poměrně málo v odůvodnění rozsudků krajských soudů se používá výraz obchodní majetek, ale převážně majetek. Zcela jednoznačně je každý předmět identifikován, což vyžaduje soudní proces. Zřejmé to je z následující citace:

„...uzavřeli manželé A, B, C, jako pronajímatelé v společnosti X, s.r.o., jako nájemce smlouvu o pronájmu souboru movitých a nemovitých věcí, konkrétně budovy, číslo popisné 61 se vším příslušenstvím a zařízením, budovu katru, haly, pozemek stavební parcely číslo 78, studnu a vysokozdvíhací vozík,“

(z rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 12. 3. 1999, Č.j. 28 Ca 39/98 – 34)

Madar, Z. a kolektiv (1995) se při výkladu hesla majetek odvolává na obchodní zákoník. Burstiner, I. (1994) k problému majetku napsal: „Pojem majetek vlastníka nebo čistá hodnota podniku je částka, která zůstává po zaplacení pasiv firmy jejími celkovými aktivy“. Z této charakteristiky je zřejmé, že autor chápe majetek z podnikového hlediska aniž by provedl jeho další členění.

³ Pramen: Schult, E.: Cíl rozboru: majetek, nástroje podnikání a managementu, Průmysl a obchod, Praha 1992, strana 97.

⁴ „věci (jako předmět občansko právních vztahů) je třeba chápat jako hmotné předměty s určitým samostatným určením“. Pramen: Holub M., Fiala J., Bičovský J.: Občanský zákoník, Linde, a.s. Praha 2000, strana 119. Komentář k občanskému zákoníku dokládají autoři Judikátem VS 3 Cdo – 317/93 (Pr. Rozhodnutí 3/96, strana 122). „Nebytový prostor není věcí ve smyslu občanského práva. Proto sám o sobě nemůže být předmětem restituce podle zákona číslo 87/1991 Sb. o mimosoudních rehabilitacích“.

⁵ Z komentáře Holuba, M., Fialy, J., Bičovského, J., k ustanovení občanského zákoníku je třeba zdůraznit: „dělení věcí na movité a nemovité má zásadní právní význam, neboť pro převod nemovitostí je předepsána obligatorně písemná forma“... Z hlediska ekonomického je významný zastávaný názor, že „stavbami nejsou jen budovy. Jsou jimi i různá technická zařízení, pokud vyhovují pojmu stavba. Pro občansko-právní vztahy, je důležité třídění nemovitostí na evidované a neevidované“. Citování autoři a pramen, strana 121.

⁶ „V komentáři k občanskému zákoníku titíž autoři uvádějí: „součást věci není samostatným předmětem občansko-právního vztahu. Je vždy ve vlastnictví věci jako celku a sdílí s touto věcí její právní režim“. Pro ekonomiku je významný výklad, když se uvádí: „zhodnocení věci jako celku může být různé povahy. Může jít o zhodnocení funkční, o zhodnocení estetické i o zhodnocení z hlediska ceny“. Citování autoři a pramen, strana 127.

⁷ „Příslušenství věci je vždy věcí samostatnou. Příslušenstvím je z hlediska funkčního určení. Právní úkony, týkající se věci hlavní, nevztahují se bez dalšího na příslušenství. Příslušenství věci je samostatným předmětem právního vztahu“. Citování autoři a pramen, strana 126.

Echaudemaison a kol. (1995) majetkem rozumí synonymum pojmu jmění. Jak dokládá následující citace: „Majetek – jmění představuje souhrn majetku a dluhů ekonomického subjektu k určitému datu. Každý ekonomický subjekt má majetek“.

Přístupy k třídění majetku

V souvislosti s tříděním majetku je nutné si uvědomit, že výraz majetek v sobě zahrnuje veškerý majetek, který vlastní jednotlivé fyzické osoby nebo podnikatelské subjekty. Ve skutečnosti majetek naplňují jeho jednotlivé druhy majetku podle účelového určení, které se mohou agregovat do větších homogenních celků. Tento postup se používá při výpočtu daně z příjmů v souvislosti s výpočty odpisů, respektive jednorázového odepisání do spotřeby.

Je nutno poznamenat, že detailní analýzu je třeba provádět u každého jednotlivého druhu (inventarizované jednotky), neboť od ní se odvíjí nezbytnost pořizování majetku nového, vyřazování z provozu, ale i opravy a udržování.

Přístupy k třídění majetku:

- a) přístup technický,
- b) přístup ekonomický,
- c) přístup finanční,
- d) přístup práva,
- d) přístup organizační.

a) přístup technický

Přibližuje majetek v jeho věcné (hodnotové) podobě, pro účely použití, materiály z nichž byl vyroben, konstrukční řešení pro dosažení požadovaného výkonu. V případě dopravních prostředků a strojů významné místo zaujímá desing sledující estetický vzhled a spolu s konstrukčním řešením vytváření předpokladů pro bezpečnou práci.

Majetek má různou podobu a funkce, které v procesu výroby plní. Zvláštností je, že nestejným způsobem se zúčastní výrobního procesu a má různou dobu použití. Podle funkce, kterou majetek ve výrobním procesu plní, ho můžeme rozdělit do šesti agregovaných skupin (stavby, stroje, dopravní prostředky, inventář⁸, zvířata a pozemky), u nichž můžeme provádět horizontální a vertikální analýzu.

b) přístup ekonomický

Na pořízení nového majetku podnik musí vynakládat vysoké investice. Proto při pořizování se hodnotí hledisko efektivnosti a návratnosti. U majetku se razí zásada, že musí:

- a) přinášet určitý ekonomický efekt,
- b) ekonomický efekt být dosahován po určitou, předem stanovenou dobu,
- c) investování peněžních prostředků zvažovat podnikatelské riziko.

Splnění těchto tří základních kritérií má pro podnik zásadní význam. Budoucí odměna investora závisí na hospodářském výsledku (zisku, nebo ztrátě), který byl pomocí majetku dosažen.

c) přístup finanční

Vyznačuje tím, že majetek má rozdílnou hodnotu a dobu použití. Tím, že některý působí ve výrobním procesu dlouhodobě a pořizovací cenu přenáší na nové výrobky postupně, provádějí se u něho odpisy. Odpisy jsou součástí nákladů, takže zkracují zisk. Odpisy (daňové) si žádný podnik nemůže stanovit v libovolné výši, ale musí dodržet zásady stanovené daňovými předpisy pro odpisování majetku.

d) přístup práva

Smysl přístupu z pohledu práva se spatřuje v právu vlastnickém. Pelikánová (2000) při vymežování vlastnictví klientely uvádí, že „v naší teorii jsme si zvykli na úzké pojetí vlastnického práva, jehož předmětem jsou jenom věci v právním smyslu, definované úzce jako hmotné předměty a ovladatelné přírodní síly, které slouží potřebám lidí. Uvedená definice vylučuje z předmětu vlastnického práva tzv. věci netělesné, tedy především nehmotné statky“.

Vlastnictví je institut, k němuž se vždy upírala pozornost. Nejenom právní teorie, ale v nezměněné míře i praxe, neboť je to jedno ze základních lidských práv. Každý má právo vlastnit majetek, přičemž vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu.

K tomuto Madar Z. a kolektiv (1995) napsal: „Vlastnictví zavazuje. Nesmí být proto zneužito na

⁸ Inventář „Je soubor předmětů náležící k nějakému (majetkovému) celku, tvořících jeho zařízení: živý inventář, jím se rozumí hospodářská zvířata (dobytek), mrtvý inventář představují hospodářské budovy, stroje.

Pramen: kolektiv: Akademický slovník cizích slov, Academia, Praha 2001, strana 345.

újmu práv druhých a nebo v rozporu ze zákonem chráněnými obecnými zájmy. Jeho výkon nesmí poškozovat lidské zdraví, přírodu a životní prostředí nad míru stanovenou zákonem“.

Podstatou vlastnického práva je oprávnění vlastníka v mezích zákona předmět svého vlastnictví držet (držba), užívat, požívat jeho plody a užítky a nakládat s ním. Vlastnické právo je věcné právo. Je to právo absolutní, tj. působí vůči všem ostatním, kteří musí vlastnictví jiného respektovat a musí se zdržet všeho co by oprávněného rušilo v jeho právu“.

Význam institutu vlastnictví v retrospektivním pohledu dokládáme citací: „Vlastnictví jest bezprostřední a úplná právní moc nad věcí hmotnou, nebo správněji řečeno: Pojmová právní možnost přímého a neobmezeného nakládání věcí hmotnou. Pravím: pojmová možnost, neboť byť i vlastnictví v některém případě věcnými právy jiných osob bylo omezeno vždy podle pojmu jeho zbývá možnost, že práva omezující časem přestanou a tudíž vlastnictví svého původního neobmezeného objemu opět dosáhne. Poskytuje tedy vlastnictví právní moc, ke všemožnému nakládání věcí, pokud určitý jeho způsob pro zvláštní příčinu vymezeno není.“⁹

„Vlastníkovi, tedy právo vlastnické, dává moc neomezeně s věcí nakládati (tzv. pozitivní stránka vlastnictví), vyjma ty případy, v nichž někomu druhému ze zvláštního důvodu jest dovoleno s věcí určitým způsobem nakládati a každého jiného z působení na věc vyloučiti“.¹⁰

e) přístup organizační

Předmětem organizace je dokázat vhodně rozmístit všechny výrobní činitele a lidské zdroje podílejících se na výrobním a obchodním procesu. Je třeba zdůraznit, že cílem není pouhé rozmístění majetku (pohled statický), ale jeho využívání (pohled dynamický), aby přinášel očekávaný efekt pro který byl pořízen.

Organizační přístup se prolíná s přístupem ekonomickým. Za tím účelem se konstruuji ukazatele poskytující obraz o využití prostředků během pracovní doby a sezónnosti. Významné v tomto směru jsou ukazatele vybavenosti pracovníků majetkem, dosažená produktivita práce na pracovníka a náročnost výroby na čas. Ukazatel náročnosti produkce na čas

je ukazatelem celosvětovým a nepřímo informuje o vospělosti a vzdělanosti pracovníků, jejich schopnostech, dovednostech a zkušenostech.

Vymezení jmění

Z vymezení jmění ve Slovníku českého práva (1995) je možné vyvodit názor, že jmění je synonymem slova majetek. Obsah hesla majetek přibližuje majetková práva, tedy přivlastnění jednotlivých věcí, nikoliv věci samotné¹¹. V Ottově slovníku naučném (1898) je jmění popsáno následovně: „Jmění v právním smyslu je soubor věcí a práva mající hospodářskou cenu a náležejících jisté osobě přirozené (fyzické), nebo právní (fingované). Rozumějí-li se tímto souborem téže závazky a břemena lpějící na právech, nazývá se jměním aktivním a pasivním. Odečtou-li se závazky a břemena, zbývá jmění čisté“. Následuje rozdělení jmění na státní, zemské a obecní a vymezení jmění ze stanoviska účtovědy. „Rozumí se jím soubor všech určité osobě náležitých statků a věcí, jakožto i právo v libosti s nimi nakládati“.

Majetek podniku

V zákoně č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník v platném znění, je majetek podniku označen termínem obchodní majetek. Je to výraz vzniklý spojením dvou obsahově rozdílných pojmů: obchodní a majetek. Obchodní chápeme ve smyslu marketingového přístupu, kdy veškerá produkce podniky vyrobená, nebo pomocí majetku získaná, to znamená budov, staveb, strojů, dopravní techniky, zařízení a dalších, v zemědělství navíc pomocí obhospodařované půdy (pozemků a zvířat), je určena na cílený prodej. Majetkem se podle citovaného ustanovení § 6 obchodního zákoníku rozlišuje „věci, pohledávky a jiná práva penězi ocenitelné hodnoty“. Burstiner (1994) pohledávkami (accounts receivable) rozumí finanční prostředky, které zákazníci dluží dodavateli za dodané výrobky a služby.

Obchodní zákoník rozeznává majetek podnikatele – fyzické osoby, a majetek právnické osoby. „Obchodním majetkem podnikatele, který je právnickou osobou, je veškerý majetek, zatím co u podnikatele fyzické osoby jen ten majetek, který slouží k jeho podnikání“¹². Strukturu obchodního majetku fyzické a právnické osoby přibližuje schéma č. 2.

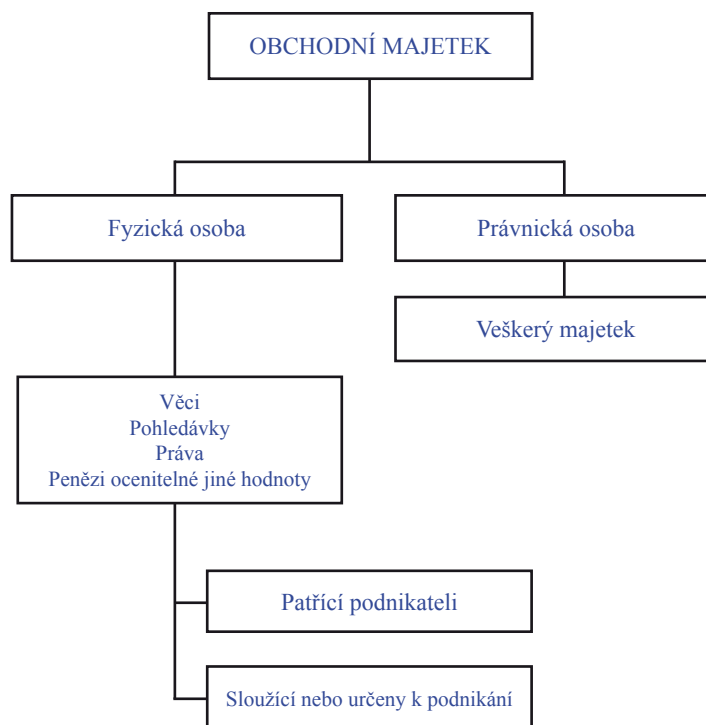
⁹ Pramen: Randa, A.: Právo vlastnické dle rakouského práva, 6 vydání, strana 1-3. Citováno v publikaci Šik, O.: Ekonomika, zájmy, politika, Nakladatelství politické literatury, Praha 1962, strana 246-247.

¹⁰ Pramen: Hospodářský slovník naučný, díl II., Praha 1909

¹¹ „Jmění je označení v souboru majetkových práv a závazků, jejíž subjektem je ta-táž osoba, ať již osoba fyzická, nebo právnická. Jmění má význam zejména při tak zvané univerzální majetkové sukcesi, při níž přechází celý soubor práv a povinností, které nejsou vázány jen na určitou osobu, na jiný subjekt. K tomu dochází např. u fyzické osoby při dědění jedním dědicem“, autor dodává, což z hlediska obsahu pojmu jmění je významné, že „právně je upraveno jmění obchodní“.

Pramen: Madar, Z. a kol.: Slovník českého práva, Linde, a.s., Praha 1995, strana 357.

¹² Pramen: § 6 odst. 1 zákona č. 513/1999 Sb. Obchodní zákoník v platném znění.



2: Struktura obchodního majetku fyzické a právnické osoby

Pramen: R. Presová, Analýza účinnosti podnikového majetku, Diplomová práce, PEF MZLU v Brně, 2004

Tomuto rozlišení je třeba rozumět tak, že podnikatel (fyzická osoba) k podnikání používá určitou část svého, za tím účelem označeného majetku. Vystává zde základní problém „zda podnikatel může mít dvoji majetek a dvoji jmění – obchodní a neobchodní. Převládá stanovisko, že takovéto rozštěpení u jednoho subjektu není možné a že proto oddělení je jenom faktické, nikoliv právní“¹³. Tatáž autorka dodává, že „rozhodujícím kritériem pro rozlišení obchodního jmění od ostatního jmění určité osoby obchodního majetku od ostatního majetku je funkce jednotlivých předmětů, jež je určena nejen povahou těchto subjektů, ale také rozhodnutím, vůlí podnikatele“¹⁴.

V této souvislosti je nutno zdůraznit, že ve většině případů se bude jednat o volní akty subjektu, neboť jenom subjekt určuje, který druh majetku bude používat k podnikání, k soukromé potřebě, eventuálně obojí (např. mohou to být osobní a nákladní auto-

mobily, krejčovské a malířské pomůcky, ale také pracovní oděv a ochranné pomůcky). S názorem autorky se nelze ztotožnit v případech, kdy bude používáno k podnikání speciální zařízení (soustruhy, karusely, speciální přepravní podvozky aj.).

Změny hodnoty majetku z obchodních závazkových vztahů

Podnikatelé při svoji podnikatelské činnosti uzavírají mezi sebou obchodně závazkové vztahy, které po uzavření příslušné smlouvy realizují. Znakem obchodně závazkových vztahů je vždy závazek¹⁵, který podle dohodnutých podmínek musí smluvní strany splnit. V publikaci Základy maloobchodního podnikání, Burstiner (1994) napsal: „závazky = liabilities, jsou závazky, nebo dluhy, které musí společnost splatit, bankovní půjčky, směnky vlastní, dluhy vůči dodavatelům, daně apod. V podnikatelské praxi obchod-

¹³ Pramen: Pelikánová, I.: Obchodní právo, kapitola XVII, oddíl 2, Codex Praha 1993.

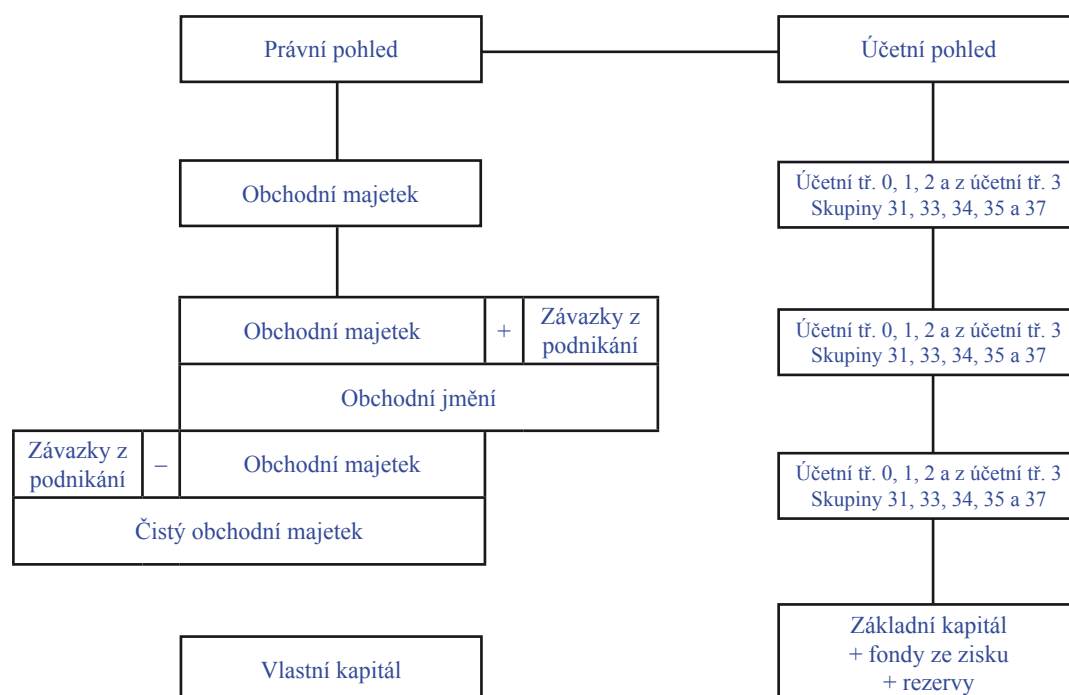
¹⁴ Citovaná autorka i pramen.

¹⁵ Závazek (obligace) „je právní vztah, ze kterého věřiteli vzniká právo na plnění (pohledávka) a dlužníkovi povinnost splnit závazek. Z historického chápání lze závazkový právní vztah vymezit širše tj. v tom smyslu, že je to právní vztah, ze kterého jedna strana (dlužník) je povinna druhé straně (věřiteli) z daného (určitého) důvodu něco dát (dare), konat (facere), opominout (omitere), nebo trpět (pati) a ta je oprávněna to požadovat“.

Pramen: Ovečková, O.: Slovník obchodního práva, Codex, Praha 1994, ISBN 80-85963-08-6.

ních společností, družstev a občanů – podnikatelů, to znamená, že po uzavření příslušné smlouvy má každá strana závazek. Jakmile jedna strana svůj závazek splní, vzniká jí nárok naproti plnění a stává se věřitelem. U odběratele má dluh. Pohledávky (dluhy) je nutno rozlišovat na pohledávky vzniklé z vůle dodavatele (zbožový úvěr), před lhůtou splatnosti a pohledávky vzniklé bez vůle dodavatele, po lhůtě splatnosti. Pohledávka (dluh) vzniká v momentě předáním zboží, nebo provedení sjednaného úkolu.

Ustanovení § 6 odst. 2 obchodního zákoníku vymezuje obchodní jmění, „jako soubor obchodního majetku a závazků vzniklých podnikateli v souvislosti s podnikáním“. Nesnídal, J. (2001) v komentáři k tomuto paragrafu napsal: Obchodní jmění tudíž není vyjádřením účetního rozdílu mezi majetkem (aktivy) a závazky (pasivy, dluhy), nýbrž tvoří jejich soubor. V obchodním jmění majetek a závazky stojí vedle sebe¹⁶. Strukturu obchodního majetku z pohledu práva v návaznosti na pohled účetní, přibližuje schéma č. 3.



3: Struktura obchodního majetku z pohledu práva v návaznosti na účetnictví

Pramen: R. Presová, Analýza účinnosti podnikového majetku, Diplomová práce, PEF MZLU v Brně, 2004

Obchodní jmění se ve finančním účetnictví nevy-skytuje. Avšak paragraf 36 Obchodního zákoníku taxativně stanoví, že „podnikatelé zapsaní v obchodním rejstříku účtují v soustavě podvojného účetnictví o stavu a pohybu obchodního majetku a závazků, čis-tého obchodního jmění, o nákladech, výnosech, zis-ku, nebo ztrátě podniku“.

K pojmu obchodní majetek a obchodní jmění se přičleňuje pojem čistý obchodní majetek. Vypočítá se po odpočítání závazků. Je třeba ho interpretovat tak, že „je jím tudíž výsledný majetek, který zůstává po odečtení pasiv podniku od jeho aktiv“¹⁷. Pelikánová (1992) v této souvislosti upozorňuje, „že účetně chápaný pojem pasiv není totožný s chápáním dluhů. Zá-

¹⁶ Pramen: Nesnídal, J.: Obchodní zákoník s komentářem, Poradce s.r.o., Český Těšín 2001, ISSN 1211-2437.

¹⁷ Pramen: Nesnídal, J.: Obchodní zákoník s komentářem, Poradce s.r.o., Český Těšín 2001, ISSN 1211-2437.

kladní jmění (kapitál) a rezervní fond, je totiž vykazován na straně pasiv, ačkoliv se o dluh nejedná. Někdy se uvádí, že ve společnostech jsou pasiva tvořena dluhem tzv. vnějším a vnitřním. Základní jmění (kapitál) a rezervní fond představují podle těchto stanovisek vnitřní dluh vůči akcionářům, na jehož splnění budou mít nárok v případě zrušení obchodní společnosti¹⁸.

Bilance obchodních společností

Vyrovnanost bilance se nedosahuje tím, že jednotlivé položky na levé a pravé straně bilance se rovnají, ale dosahuje se tím, že se musí rovnat součty položek na každé straně bilance. Zajímavý je v této souvislosti názor Pazourka vyslovený již v roce 1906 následovně: „Oč strana aktiv rozvahy jmění akciové společnosti převyšuje stranu pasiv a čistého jmění, jest výsledným ziskem, po případě oč naopak strana pasiv a čistého jmění převyšuje stranu aktiv, jest výslednou ztrátou. Výsledný zisk jest v bilanci jednak položkou vyrovnávací, kterou vyvažují se obě její strany a jež zapadá zároveň do účtu ztráty a zisku, jednak je položkou obsahovou, vytykající spolu s položkou akciového kapitálu a rezervních fondů veličinu konečného čistého jmění“¹⁹.

V souvislosti s bilancemi a majetkem podniku používá Schult (1992) u nás neznámý pojem obchodně právní bilance. Vyslovuje názor, že obchodně právní bilance nevykazuje majetek podniku ve zcela věrohodné výši. Na důkaz svého tvrzení uvádí následující důvody: „Ocenění prvků majetku se neprovádí podle podniko-hospodářských, na výnos orientovaných hodnotových měřítek, nýbrž podle obchodně právního principu nejnižší ceny a rovněž podle principu nominální ceny“.

Schult poukazuje na to, že „v podniko-hospodářské sféře se převážně upouští od interpretace majetku orientované na hodnotu substance, ve prospěch orientace na výnosovou hodnotu. „Proto považuje za nutné“ majetek podniku definovat jako „majetek“ jenž má v budoucnu přinášet trvalý prospěch. Tím do sebe značně zapadají pojmy majetek, výnosová hodnota a hodnota podniku“. Zastává názor, že „rámci rozboru bilance však nepřipadá rozboru majetku jen úloha pod zorným úhlem docíleného výsledku. Substanční posouzení majetku dává jisté důkazy o tom, jak se

podařilo naplnit hledisko likvidity. Dodržení likvidity určuje dobu budoucích příjmových toků a tím výši výnosové hodnoty. Majetek má hodnotu (výnosovou nulu), není-li podnik likvidní, nebo nebyl-li docílen žádný přebytek, výše příjmového toku po odečtení výdajů rovná se nula“²⁰. K rozboru provedení majetku doporučuje používat:

- a) analýzu struktury majetku, uváděnou v aktivech bilance,
- b) analýzu struktury kapitálu,
- c) analýzu financování a investic, prostřednictvím horizontálního rozboru struktury majetku a kapitálu.

V souvislosti s bilancemi obchodních společností a družstev je nutné uvést, že v SRN se do praxe prosazují principy bilanční politiky, jak dokládá názor vyslovený Legerem (1992): „Obsahem bilanční politiky je totiž ovlivňovat v rámci pravidel stanovených právním řádem výsledky účetní závěrky směrem k podnikovým cílům. Nejde zde, jak je zřejmé, pouze o základní bilanci (rozvahu i výkaz zisků a ztrát), ale o celý hospodářský vývoj postihovat roční uzávěrku“²¹.

Rozvaha podniku

Pro pochopení podstaty rozvahy podniku je třeba vyjít ze skutečnosti, že majetek podniku se vyznačuje dvojedinou rolí. Z jedné strany je to jeho věcná (naturální podoba), která se využíváním exploatuje, z druhé strany je to jeho hodnota (za níž byl pořízen, nakoupen), která se postupem času v důsledku odepisování snižuje.

Podnik si pořizuje různé složky majetku se záměrem, aby mu přinesly požadovaný efekt a tak přispěly ke zvýšení majetkové podstaty podniku, a to:

- a) ve formě peněžních přírůstků,
- b) ve formě jiných majetkových složek.

Tím dochází k rozšiřování majetkového jmění.

Analýza podnikového majetku může být z několika stran vypracována ze dvou základních pohledů, managérského a účetního.

¹⁸ Pramen: Pelikánová, J.: Úvod do srovnávacího práva obchodního, C. H. Beck, Praha 2000, ISBN 80-7179-363-9.

¹⁹ Pramen: Pazourek, J.: „Bilance akciových společností“, Merkur Praha 1906, strana 145. Citováno v publikaci obchodní právo, Codex Praha 1993, ISBN 80-901185-2-6.

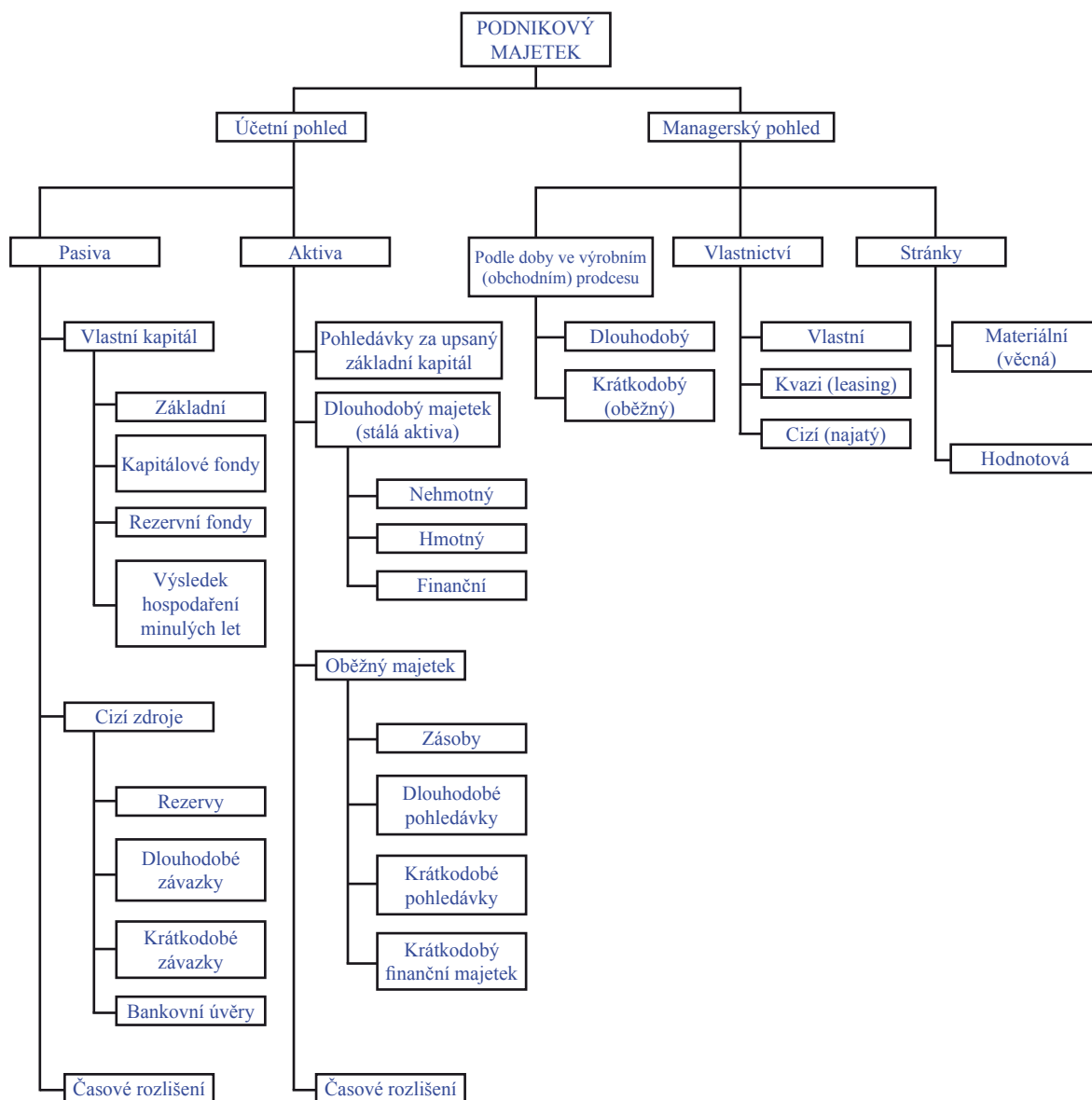
²⁰ Pramen: Schult, E.: Citovaný pramen.

²¹ Pramen: Pfléger, G.: Bilanzpolitik (Checklisten), Podnikatelská dokumentace, Průmysl a obchod Praha 1992, strana 36, ISBN 80-85603-18-7.

a) **managerský pohled** – pojímá především věcné vymezení podnikového majetku ze strany materiální a hodnotové, podle vlastnických práv majetku a doby ve výrobním procesu

b) **účetní pohled** – pojímá hodnotu majetku

vyjádřenou v aktuálních cenách. Je třeba zvláště zdůraznit, že hodnotová stránka managerského pohledu je jediná, která propojuje managerský pohled s pohledem účetním, v rozvaze označované jako aktiva. Tato struktura je názorně zpracována ve schématu č. 4.



4: Struktura podnikového majetku – aktiv a pasiv

Pramen: R. Presová, Analýza účinnosti podnikového majetku, Diplomová práce, PEF MZLU v Brně, 2004

Při pohledu na rozvahu je třeba se zamyslet nad funkcí, kterou plní. Je třeba souhlasit s Živělovou (2001), když uvedla „Základní funkcí rozvahy je pravidelně informovat o finanční situaci podniku. Obecně platí, že finanční situace je určována třemi složkami, a to: aktivy, vlastním jměním podniku a jeho dluhy. Proto je i obsahem rozvahy účelné posklá-

dání těchto základních složek tak, aby finanční situací podniku bylo možno posoudit“. Poněkud pozměněný názor pozorujeme u Echaudemaisona a kol. (1995), v jeho stanovisku, když uvádí: „Rozvaha poskytne k datu uzavření účetního období obraz o stavu účetního období všechno co podnik vlastní a všechno co podnik dluží, shromáždí salda situačních účtů (stav

pokladny), bankovních účtů, účtů klientů, dodavatelů a dalších“. S vymezením Echaudemaisona (1995) nezbyvá než souhlasit, poněvadž není k dispozici originál ve francouzském jazyce a v této souvislosti možnost konfrontace překladu do českého jazyka. Domníváme se, že terminologicky zcela nepřesně je použit výraz „situační účty“.

Zdůvodnění rozvahy nacházíme u Burstinera, I. (1994), který rozvalu jako „účetní výkaz popisující finanční podmínky podnikání v daném okamžiku připravuje. Všechny druhy společnosti alespoň jedenkrát ročně, koncem kalendářního, nebo fiskálního roku. Mnoho organizací raději zpracovává rozvalu každé čtvrtletí. Jiní ji připravují měsíčně. V takovém případě může být manager seznámen v každé době se situací podniku. Výkonní pracovníci mohou potom rychleji přijmout výkonná opatření. Kromě toho dříve než se věřitel rozhodne pozitivně vyřídit žádost firmě půjčku, bude pravděpodobně vidět kopii poslední rozvahy a další dokumenty“.

Aktiva (z lat. agere – být činný, činit)

Pro podnik představují aktiva budoucí přínos. Je zapotřebí, aby byla vhodnou finanční politikou zhodnocena. Lamming, R., Bezsant, J. (1995) svůj názor vyjádřili následovně: „V účetnictví něco, co osoba, nebo společnost vlastní a co pro ni představuje (nebo v nějakém budoucím okamžiku bude představovat) ekonomický přínos. Aktiva jsou rozdělena na fixní, např. zařízení a oběžná, např. hotovost, zásoby a pohledávky. Oběžná aktiva lze snadno proměnit v hotovost. Někdy se označují jako likvidní aktiva. Likvidita je ukazatelem rychlosti, s níž se mohou aktiva proměnit v hotovost. Fixní (dlouhodobá aktiva) se rozděluje na hmotná a nehmotná. Nehmotná aktiva, např. goodwill mají pro danou společnost zjevnou hodnotu, ale nejsou představována ničím materiálním.“ Autoři zdůrazňují ekonomický přínos aktiv, ať již v současném, nebo budoucím okamžiku. Velkou pozornost podnikatelské sféry vyžadují nehmotná aktiva. Podnikatelé vědí, že ochranné známky, popřípadě loga, nebo maloobchodní značky se projevují ekonomickým přínosem. Avšak podnikatelská sféra není dostatečně schopna vyčíslit přínos této části aktiv.

Podstatně z většího úhlu pohledu jsou aktiva vymezena ve velké ekonomické encyklopedii (Žák, M. a kol., 1999). „Ve svém širším ekonomickém pojetí jsou aktiva charakterizována těmito znaky:

- zmíněné složky ekonomických zdrojů (majetek, práva aj.) mají schopnost samy či v kombinaci s jinými ekonomickými zdroji v budoucnu přinést ekonomickému subjektu prospěch (užitek), který lze vyjádřit jako pozitivní dopad (přímý či nepřímý) na stav peněz či jejich ekvivalentů daného subjektu,

- ekonomický subjekt má přístup k zmíněnému budoucímu ekonomickému prospěchu, kontroluje jej a kontroluje přístup ostatních subjektů k dané položce ekonomických zdrojů,
- transakce či operace, která vedla k právu ekonomického subjektu kontrolovat a užít budoucí ekonomický prospěch, se uskutečnila v minulosti.

Aby mohlo být aktivum považováno za aktivum v pojetí účetním, požaduje se splnění dalších podmínek:

- budoucí ekonomický prospěch musí být očekávatelný s dostatečnou mírou jistoty a musí být prokazatelný,
- každá položka aktiv musí být s dostatečnou spolehlivostí ocenitelná.

Mezi řadou hledisek pro klasifikaci aktiv, pro potřebu účetního výkaznictví dominují:

- hledisko časové (aktiva dlouhodobá a krátkodobá),
- hledisko základních ekonomických cyklů v účetní jednotce (aktiva stálá a oběžná)“.

Pearce, D. W., (1995) zdůrazňuje, že „assets“ má tržní, čili směnnou hodnotu a tvoří část bohatství, nebo majetku svého vlastníka. V ekonomii je významný rozdíl spatřován mezi „reálnými“ aktivy, což jsou hmotná aktiva, jako strojní zařízení, budovy a půda poskytující služby ve výrobě, nebo přímo spotřebitelům a mezi finančními aktivy (kam patří peníze, obligace a akcie), které představují nároky, čili tituly na obdržení důchodu, respektive jiné hodnoty od druhé osoby. V tomto přístupu jsou zřejmé termíny ekonomie, mezi které patří směnná hodnota a bohatství. Zcela nově je zde použit výraz reálná aktiva, což koresponduje s názorem Brealey, R. A., Myers, S. C., (1991), kteří ve zdůvodnění, proč jsou finance důležité uvádějí, že „k provádění hospodářské činnosti potřebuje moderní společnost téměř nekonečnou řadu reálných aktiv. Mnohá z nich jsou hmotná aktiva, jako jsou strojní zařízení, továrny a kanceláře, jiná jsou nehmotná, kam lze zařadit technické expertízy, obchodní známky a patenty“. Autoři uvádějí dále „Firmy mají často příležitost investovat do aktiv, která v krátkém období nemohou sama sebe zaplatit a která vystavují firmu a její akcionáře značnému riziku. Investice, pokud k ní dojde, bude muset být financována dluhem, který nemůže být plně splacen, třeba i po mnoho let“. Autoři dále uvádějí, že „Firma před podobnou volbou nemůže utéci“. Ve svém přístupu k vymezení aktiv zdůvodňují význam úlohy finančního manažera, což dokládá tento jejich názor „Někdo musí rozhodnout (tím myslí finančního manažera), zda daná příležitost přinese více, než kolik stojí a zda je další dluhové břemeno únosné.“

Pasiva (z lat. slovesa pati – trpět, strádat)

Je označení pro zdroje prostředků. Z ekonomického hlediska představují pohled na prostředky, z hlediska jejich původu neboli jejich zdrojů v souvislosti s jejich účelovým určením. Ve starší ekonomické literatuře se rozeznávala pasiva dohadná, zahrnovaná do nákladů běžného období avšak nemohly být vyplaceny ani účtovány jako dluh určité osobě (podniku), protože nebyla známa jejich přesná výše a nebo byla s nimi spjata jiná neurčitost.

Pasiva přechodná (tranzitorní), je v dřívějších předpisech označení pro závazky z nákladů běžného účetního období, které byly sice přesně, alespoň dosti přesně známy, na které však ještě nedošly faktury.

Žák, M. a kol (1999) pasiva označuje těmito znaky:

- jde o nároky jiných osob vůči ekonomickému subjektu (jeho břemena), která v budoucnu vedou, nebo mohou vést k tomu, že ekonomický prospěch ekonomického subjektu bude zmenšen jejich snižováním,
- zmíněná břemena vyplývají na základě transakcí a operací, které proběhly v minulosti,
- jde o břemena s dostatečnou mírou jistoty ocenitelná, pasiva se ve vlastní bilanci dělí na vlastní kapitál a dluhy.

„Pasiva jsou závazky, nebo dluhy, které musí společnost splatit“, napsal Burstiner, I., (1994) zařadil sem „bankovní půjčky, směnky, nevyrovnaný zůstatek účtu u dodavatele, splatné daně a další“. V současné době se pro pasiva začal používat pojem kapitálová struktura podniku. Sedláček (1999) uvádí, že „kapitálová struktura vypovídá o tom, kdo je vlastníkem majetku firmy, resp. o tom, z jakých zdrojů majetek vznikl. Vložil-li kapitál do firmy sám podnikatel, hovoříme o vlastním kapitálu. Pokud vkladatelem

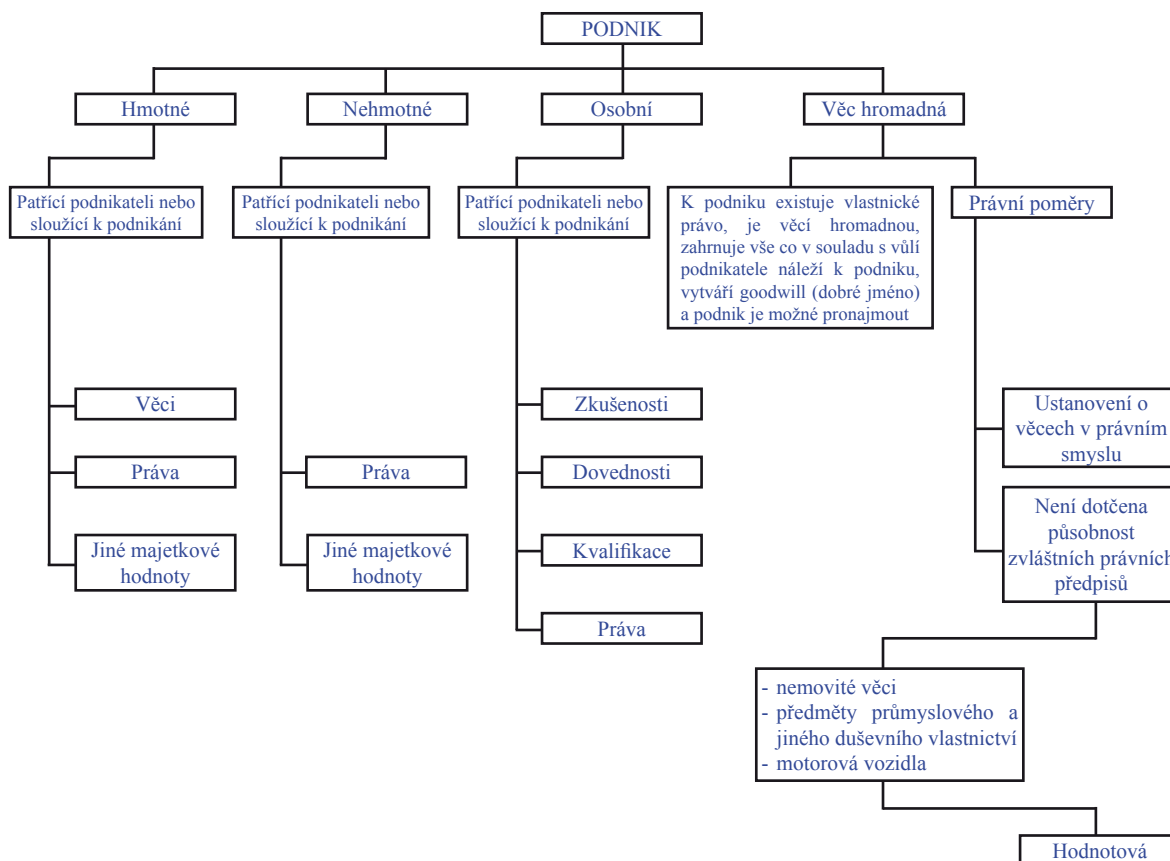
kapitálu je věřitel (např. obchodní banka), hovoříme o cizím (úvěrovém) kapitálu“.

Celková velikost kapitálové základny závisí:

- a) na velikosti firmy, čím firma má rozvětvenější organizační strukturu v členění na jednotlivé divize, popřípadě odštěpné závody, samostatné provozovny, pak tomuto organizačnímu uspořádání musí odpovídat velikost (síla) kapitálové základny,
- b) vstupní mechanizace a automatizace, což je prvek vyjadřující vybavenost podniku moderními technologiemi, náročný na konstrukční řešení řízení technologických linek a celků výpočetní technikou,
- c) rychlosti obrátu kapitálu, v této souvislosti se kapitál obrací tím rychleji, čím výrobky na trhu jsou žádanější a zásobování výroby je řízeno metodou Just-in-time,
- d) na organizaci prodeje a distribučních cestách zboží. Marketingově řízené firmy usilují o jednoduché marketingové cesty bez zbytečných prostředníků, čímž se dosahuje snížení logistických nákladů a v konečné fázi snížení kupní ceny. Zcela nezanedbatelný je i faktor operativního zásobování trhu.

Vymezení složek podniku

Majetek vlastní vždycky určitý subjekt, fyzická osoba, nebo osoba právnická. Podnik obecně vymezuje zákon č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník v platném znění, následovně: „Podnikem pro účely tohoto zákona se rozumí soubor hmotných, jakožto i osobních a nehmotných složek podnikání. K podniku náleží věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které patří podnikateli a slouží k provozování podniku, nebo vzhledem ke své povaze mají k tomuto účelu sloužit. Podnik je věc hromadná, ve smyslu práva je podnik zcela samostatný a nese veškerou zodpovědnost ze svých rozhodnutí“. Složitost těchto vztahů přibližuje schéma číslo 5.



5: Vymezení složek podniku z pohledu práva

Pramen: R. Presová, Analýza účinnosti podnikového majetku, Diplomová práce, PEF MZLU v Brně, 2004

Jedná se o různé složky rozdílné povahy – věci movité, nemovité, majetková práva (právo na využití vynálezu, právo k ochranné známce), jiné hodnoty a nehmotné statky.

Pod pojmem jiné hodnoty se rozumí „goodwill“, „know-how“, klientela, postavení na trhu“. Osobní složky je nutno vysvětlovat tak, že nejde o osoby, ale o jejich kvalifikaci, kterou získali, resp. v podniku získali zkušenosti, zejména: manageři s řízením, organizací, obchodováním, dodavateli a odběrateli. Proto v tomto pojetí je podnik fungujícím ekonomickým organismem.

S hlediska ekonomického je podnik jednotkou ekonomického rozhodování. Ke svojí činnosti, tvorbě statků a služeb používá půdu, práci a kapitál, kte-

ré jsou předmětem ceny na trhu s cílem dosáhnout kladného hospodářského výsledku (zisku) a efektivní účinnosti vynaložených nákladů měřených rentabilitou.

Ekonomický pohled na podnik umožňuje rozeznávat tři roviny:

rovinu zařízení, tj. vlastní fyzická jednotka, kde se organizuje výroba a místo organizace,

rovinu společenskou (právní, fiskální a účetní sféru činnosti),

rovinu koncentrace, seskupování do větších ekonomicky silných seskupení, využívající kapitál svůj a kapitál cizí, z jednou těchto forem je Joint venture²².

²² Joint venture je právní norma podnikání společností s různých zemí, v jejímž rámci dochází ke spolupráci dříve samostatných subjektů, motivovaných snahou o dosažení společných cílů. Společné podniky se vyskytují ve třech formách, jako: smluvní společné podniky, kapitálové společné podniky, hybridní společné podniky.

V případě finančně nezávislého samostatného podnikajícího subjektu, tyto roviny splývají. Pelikánová (2000) k tomu napsala: „v Itálii, zcela shodně jako ve Francii, narážíme na terminologický problém dvou odlišných pojmů, pro něž máme v češtině označení – podnik, jako imprese (tj. entreprise) a jako azienda (tj. fonds de commerce). Azienda je definována jako soubor majetku (věcí), organizovaný podnikatelem při provozu podniku. Při tom „Podnik jako enterprise je ve francouzské doktríně vymezován velmi opatrně s rozpaky a váháním. Uvádí se, že jím je autonomní organizace, která koordinuje soubor faktorů (přirozené činitele, kapitál, práci), z cílem produkovat pro trh určité statky, nebo služby“, uzavírá Pelikánová.

VÝSLEDKY A DISKUZE

Akciová společnost Svornost Těmice, podniká v zemědělské prvovýrobě, regionu Jižní Morava. Je možno ji charakterizovat jako středně velkou výrobní společnost, s obhospodařovanou výměrou 2 902 ha zemědělské půdy, z nichž je 2 843 ha půdy orné (procento zornění 97,96 %). V podniku je zaměstnáno 113 pracovníků. Společnost vlastní základní kapitál ve výši 91 605 000,- Kč rozdělený nerovnoměrně mezi nominální výše akcií vydaných v listinné podobě. V rostlinné výrobě akciová společnost doposud zachovává tradiční zaměření. Pěstuje obiloviny, olejninu, krmné plodiny a speciální plodiny (koriandr,

kopr na semeno, saturejku a tymián). S pěstováním speciálních plodin má dlouholetou tradici.

V živočišné výrobě došlo od vzniku akciové společnosti k výrazné specializaci na produkci vepřového masa. Společnost nakoupila celé základní stádo prasnic, u něhož si sami provádějí rozmnožování. Tato výrazná kvalitativní změna se projevila v tom, že z původních 500 tun vepřového masa za rok produkce v současné době vzrostla na 1 400 tun. Podnik chová 300 ks dojníc s roční produkcí 2 milióny litrů mléka. Od 650 ks prasnic odchová více jak 14 tisíc ks selat. Společnost má vlastní výrobu krmných směsí, ve které vyrábí krmné směsi, plně pokrývající potřeby téměř všech kategorií zvířat (mimo mléčná telata a selata do váhy 20 kg). Výroba vlastních obilovin plně kryje potřebu výroby.

Pro potřeby rostlinné a živočišné výroby společnost pořizuje výkonné zemědělské stroje, což se promítá ve vysoké produktivitě a snížení pracnosti výroby. Pro snížení nákladů společnost zakoupila nové sušicí zařízení. Základní ekonomické ukazatele obsahuje tab. č. I. Z tabulky vyplývá, že v porovnání dvou krajních roků (1999 a 2003), došlo sice k nárůstu tržeb z prodeje vlastních výrobků o 11 200 tis. Kč, avšak ve struktuře tržeb došlo ke snížení o 11,23 %, u prodeje vlastních výrobků. Výrazný pokles je zaznamenán u tržeb z prodeje dlouhodobého majetku. Podstatné zvýšení nastalo u ostatních provozních výnosů.

I: Ekonomické ukazatele Svornost Těmice, a.s.

Ukazatel		1999		2003		Rozdíl	Index
		tis. Kč	%	tis. Kč	%	v tis. Kč	v %
						r. 03-99	r. 03/99
Tržby celkem		88 833,00	100,00	117 729,00	100,00	28 896,00	132,53
z toho	za prodej zboží	-	-	311,00	0,23	-	-
	za prodej vlastních výrobků	74 284,00	75,49	85 484,00	64,26	11 200,00	115,08
	z prodeje dlouhodobého majetku	5 922,00	6,01	3 045,00	2,28	-2 877,00	51,42
	Zůstatková cena prodaného dlouhodobého majetku	6 214,00	6,13	4 355,00	3,27	-1 859,00	70,08
	Ostatní provozní výnosy	2 413,00	2,45	24 534,00	18,44	22 121,00	1 016,74
Náklady celkem		73 265,00	100,00	94 780,00	100,00	21 515,00	129,37
z toho	Výkonová spotřeba	49 604,00	67,70	65 025,00	68,60	15 421,00	131,09
	Ostatní náklady	17 848,00	24,36	22 956,00	24,22	5 108,00	128,62
	Opravné položky do nákladů	677,00	0,92	-	-	-	-
	Ostatní provozní náklady	3 181,00	4,34	3 644,00	3,84	463,00	114,56
	Nákladové úroky	1 955,00	2,61	3 155,00	3,32	1 200,00	161,38

Pramen: Rozvahy Svornost Těmice, a.s.

Záporným jevem bylo, že výkonová spotřeba vykazovala rychlejší růst před tržbami z prodeje vlastních výrobků o 16,01 %. Vyjádřeno absolutní hodnotou tento rozdíl představuje 4 221 tis. Kč.

U nákladů k nejvyššímu nárůstu došlo u nákladových úroků, jako důsledku získaného finančního úvěru na výstavbu odchovny prasnic a produkční stáj pro výrobu vepřového masa.

Analýza aktiv

Celkový přehled o majetku (aktivech) dvou mezních roků analyzovaného období (1999 a 2003) s výčíslením absolutních rozdílů a výpočtu úrovně jednotlivých ukazatelů pomocí bazického indexu, obsahuje tabulka č. II. Je nutno poukázat na podstatný nárůst stálých aktiv, budov a základního stáda. Jednotlivé složky majetku (aktiv) obsahují údaje v tabulkách III a IV.

II: Základní ukazatelé aktiv Svornost Těmice, a.s.

Název aktiva	1999		2003		rozdíl tis. Kč 2003-1999	Index v % 2003/1999
	tis. Kč	%	tis. Kč	%		
aktiva celkem	133 649	100,00	152 881	100,00	19 232	114,38
stálá aktiva	77 412	57,92	100 234	65,56	22 822	129,48
oběžná aktiva	55 494	41,52	52 418	34,28	-3 076	94,45
hmotný investiční majetek	76 337	57,11	98 154	64,20	21 817	128,57
finanční investice	1 070	0,08	2 070	1,35	1 000	193,45
pozemky	230	0,02	1 843	1,20	1 613	801,30
budovy	52 580	39,34	60 023	39,26	7 445	114,15
samostatné movité věci	18 379	13,75	16 194	10,59	-2 185	88,11
základní stádo	3 907	2,92	9 069	8,93	5 162	232,12
zásoby	43 839	32,80	43 834	28,67	-5	99,98
materiál	3 793	2,83	2 601	1,70	-1 192	68,57
nedokončená výroba	13 030	9,74	12 122	7,92	-908	93,03
výrobky	11 633	8,70	11 108	7,26	-525	95,48
zvířata	15 409	11,53	17 720	11,59	2 311	114,99
krátkodobé pohledávky	8 899	6,65	6 941	4,54	-1 958	77,99
finanční majetek	2 698	2,01	1 641	1,07	-1 057	60,82

Pramen: Rozvahy Svornost Těmice, a.s.

Poznámka:

V roce 2001 došlo v důsledku kompatibility našich právních a účetních předpisů s předpisy EU k terminologické změně:

- hmotný investiční majetek změnil na dlouhodobý hmotný majetek,

- finanční investice změněny na dlouhodobý finanční majetek.

V roce 2003 došlo ke změnám:

- nehmotný investiční majetek změněn na dlouhodobý nehmotný majetek,
- stálá aktiva změněna na dlouhodobý majetek.

III: Vertikální analýza hlavních částí aktiv

Ukazatel		1999		2000		2001		2002		2003	
		tis. Kč	%	tis. Kč	%	tis. Kč	%	tis. Kč	%	tis. Kč	%
aktiva celkem		133 649	100,00	138 425	100,00	163 141	100,00	161 916	100,00	152 881	100,00
v tom	stálá aktiva	77 412	57,92	74 838	54,06	97 545	59,80	107 978	66,64	100 234	65,56
	oběžná aktiva	55 494	41,52	53 604	38,72	63 649	39,01	52 360	32,33	52 418	34,28
	časové rozlišení	743	0,56	9 983	7,29	1 947	1,19	1 056	1,03	229	0,16

Pramen: Rozvahy Svornost Těmice, a.s. a vlastní výpočty

IV: Horizontální analýza hlavních částí aktiv

Ukazatel		1999		2000		2001		2002		2003	
		změna v tis. Kč	změna v %	změna v tis. Kč	změna v %	změna v tis. Kč	změna v %	změna v tis. Kč	změna v %	změna v tis. Kč	změna v %
aktiva celkem		-2 686	-2,08	4 776	3,57	24 716	17,85	-1 225	-0,76	-9 035	-5,59
stálá aktiva		4 200	5,73	-2 574	-3,33	22 707	30,34	10 433	10,69	-7 744	-7,18
oběžná aktiva		-7 319	-1,66	-1 890	-3,39	10 045	18,73	-11 289	-17,74	58	0,01
časové rozlišení		650	-2,48	9 240	13,4x	-8 036	-0,19	-891	42,25	-827	-8,45

Pramen: Rozvahy Svornost Těmice, a.s. a vlastní výpočty

Změny absolutních hodnot a hodnot relativních (v %) se porovnávají s předcházejícím rokem. U relativního vyjádření, předchozí rok, rovná se 100 %.

Z údajů v tabulkách zjišťujeme, že první rok hodnoceného období hodnota aktiv činila 133 649 tis. Kč, přičemž do konce roku 2003 se zvýšila na 152 881 tis. Kč (nárůst 19 232 tis. Kč, 14,38 %). Vývoj po celé období nebyl rovnoměrný. Kulminoval v roce 2001, když dosáhl hodnoty 163 141 tis. Kč. Největší přírůstek za celé analyzované období byl v roce 2001 (24 716 tis. Kč, z toho dlouhodobého majetku 91,87 %). Naproti tomu k největšímu úbytku aktiv došlo v roce 2003. Hodnota se snížila o 9 035 tis. Kč (5,59 %), u dlouhodobého majetku o 7,18 %.

Pozoruhodné jsou proporce mezi stálými a oběžnými aktivy. Zatím co na počátku období byly proporce

mezi stálými a oběžnými aktivy 1:0,7, pak za pět roků se poměr změnil na 1:0,57. Pozorujeme, že dlouhodobého majetku přibýlo za 22 822 tis. Kč, ale u oběžného majetku se hodnota snížila o 3 076 tis. Kč.

Proto, že analyzujeme majetek obchodní společnosti zemědělského podniku se zaměřením na vysokou vybavenost budovami a strojním zařízením, tak hmotný investiční majetek převládá. Jeho podíl na stálých aktivech (dlouhodobém majetku) je značný (98,61 % v roce 1999 a 97,92 % v roce 2003). Za sledované období majetku přibýlo za 21 817 mil Kč (28,57 %) a dlouhodobého finančního majetku 1 mil Kč (93,45 %). Vývoj hmotného majetku nebyl přímočarý. Po mírném snížení v roce 2000 docházelo k postupnému zvyšování s kulminačním bodem v roce 2002. Po něm následoval pokles.

V: Vertikální analýza stálých aktiv – dlouhodobého majetku

Ukazatel		1999		2000		2001		2002		2003	
		tis. Kč	%	tis. Kč	%	tis. Kč	%	Tis. Kč	%	tis. Kč	%
Stálá aktiva		77 412	100,00	74 838	100,00	97 545	100,00	107 978	100,00	100 234	100,00
v tom	Hmotný investiční majetek	76 337	98,61	73 767	98,56	95 475	97,88	105 882	98,05	98 154	97,92
	Finanční investice	1 070	1,38	1 070	1,43	2 070	2,12	2 070	1,90	2 070	2,06
	Nehmotný investiční majetek	5	0,01	1	0,01	-	-	26	0,05	10	0,02

Pramen: Rozvahy Svornost Těmice, a.s. a vlastní výpočty

Změny absolutních hodnot a hodnot relativních (v %) se porovnávají s předcházejícím rokem. U relativního vyjádření, předchozí rok, rovná se 100 %.

U hmotného investičního majetku jsme analyzovali pozemky, budovy, samostatné movité věci a základní

stádo. Je třeba ocenit že akciová společnost přes problémy, které s ekonomikou hospodaření má, uvědomuje si, že bez vlastních (nikoliv najatých pozemků) nemůže vytyčovat dlouhodobé strategické záměry. Platí zde vztah:

půda ⇒ produkce rostlinné výroby ⇒ část produkce na prodej
 ⇒ část produkce tvoří meziprodukt ⇒ živočišná výroba ⇒ prodej

Největší nákup pozemků uskutečnili v roce 2000, když je nakoupili za 811 tis. Kč. V roce 2001 byla na nákup pozemků vynaložena částka 502 tis. Kč (nárůst 46,43 %). Budovy jsou po celé období dominující vložkou hmotného investičního majetku. Po mírné

změně struktury v roce 2002 z 68,87 % na 69,17 % dochází k poklesu na 61,15 % v roce 2003. Obdobný vývoj zaznamenal i samostatné movité věci. Podrobné údaje obsahuje tabulka č. VI.

VI: Vertikální analýza hmotného investičního majetku – dlouhodobý hmotný majetek

Ukazatel		1999		2000		2001		2002		2003	
		tis. Kč	%	tis. Kč	%	tis. Kč	%	Tis. Kč	%	tis. Kč	%
hmotný investiční majetek		76 337	100,00	73 767	100,00	95 474	100,00	105 882	100,00	98 154	100,00
z toho	Pozemky	230	0,03	1 081	0,10	1 583	0,20	1 798	0,20	1 843	0,20
	Budovy	52 580	68,87	51 006	69,14	59 001	61,79	62 607	59,12	60 023	61,15
	Samostatné movité věci	18 379	24,07	15 325	20,77	17 507	18,33	23 706	22,38	16 194	16,49
	Základní stádo	3 907	6,76	4 771	10,08	5 420	19,86	10 446	18,48	9 069	22,34

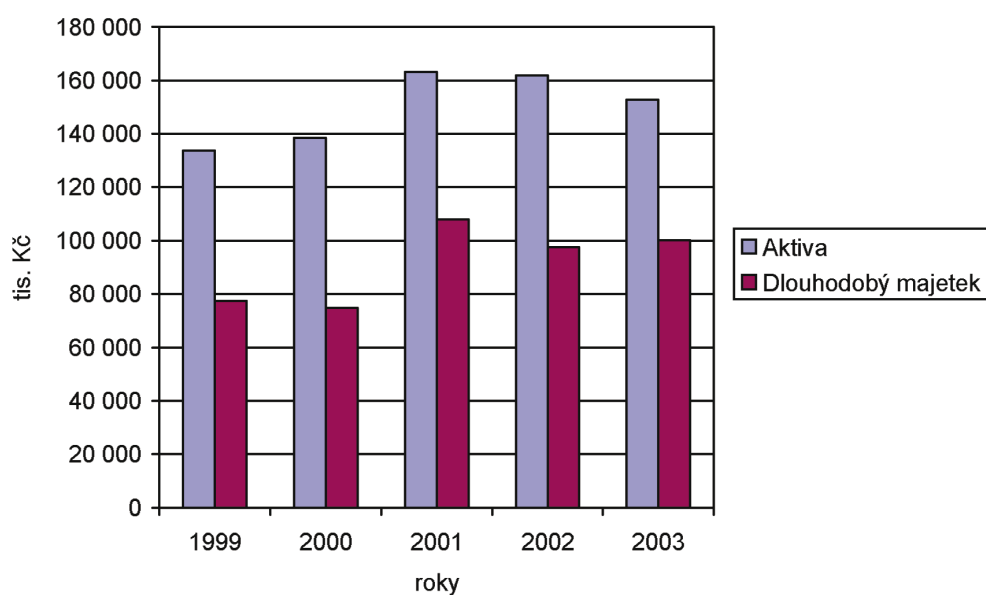
Pramen: Rozvahy Svornost Těmice, a.s. a vlastní výpočty

Změny absolutních hodnot a hodnot relativních (v %) se porovnávají s předcházejícím rokem. U relativního vyjádření, předchozí rok, rovná se 100%.

Oběžná aktiva tvoří variabilní položku majetku. Projevují se v tom, že umožňují rychlou změnu z naturální podoby do podoby peněžní. Rozhodující podíl (70–83 %) připadá na zásoby. V případě zemědělského podniku podstatnou část zásob tvoří krmiva, osiva a steliva, neboť podnik musí zabezpečit krmení pro zvířata na celé zimní období. Další významnou položkou jsou zvířata. Jejich podíl za analyzované období

se zvýšil z 35,14 % na 43,22 %. V hodnotovém vyjádření to představuje částku 17 720 tis. Kč (40,42 %).

Výrazný podíl připadá nedokončené výrobě. Přesto, že hodnota původních 13 030 tis. Kč se snížila na 8 321 tis. Kč v roce 2000, tak v roce 2002 byla hodnota 12 122 tis. Kč (27,65 %). Kladem je, že u materiálu došlo k postupnému snižování skladových zásob z 3 793 tis. Kč (8,65 %) na 2 601 tis. Kč (5,93 %). Celkový pohled na aktiva a dlouhodobý majetek přibližuje obr. č. 6.



6: Aktiva a dlouhodobý majetek

Pramen: Rozvahy Svornost Těmice, a.s. a vlastní výpočty

Analýza pasiv

Základní charakteristiky jednotlivých složek pasiv za celé analyzované období uvádí tabulka č. VII.

VII: *Základní ukazatele pasiv*

Název pasiva			1999		2000		2001		
			tis. Kč	%	tis. Kč	%	tis. Kč	%	
Vlastní kapitál			89 276,00	100,00	92 526,00	100,00	94 512,00	100,00	
z toho	základní kapitál		88 855,00	99,52	91 605,00	99,00	91 524,00	96,83	
	fondy tvořené ze zisku		76,00	0,08	128,00	1,13	167,00	1,18	
	hosp. výsledek	z minulých let	290,00	0,32	290,00	1,31	750,00	1,79	
		z běžného roku	51,00	0,05	499,00	1,53	1 744,00	1,84	
Cizí zdroje			44 373,00	100,00	45 721,00	100,00	68 498,00	100,00	
z toho	Krátkodobé závazky		18 156,00	40,91	19 852,00	43,41	24 102,00	35,18	
	z toho	závazky	z obch. styku	14 237,00	78,41	16 014,00	80,66	21 597,00	89,60
			ke společníkům	528,00	1,18	528,00	2,65	171,00	0,70
			k zaměstnanan.	24,00		8,00	-	113,00	0,46
			sociální zab.	650,00	1,46	785,00	3,95	462,00	1,91
			odložení daně	347,00	0,44	221,00	1,16	124,00	0,51
	bankovní úvěry dlouhodobé		25 123,00	56,61	25 087,00	54,85	39 378,00	57,48	

Název pasiva			2002		2003		rozdíl v tis. Kč r. 03-99	index v % r. 03/99	
			tis. Kč	%	tis. Kč	%			
Vlastní kapitál			81 127,00	100,00	86 956,00	100,00	-2 320,00	97,40	
z toho	základní kapitál		91 605,00	-	91 605,00	-	2 750,00	103,09	
	fondy tvořené ze zisku		261,00	0,28	344,00	0,37	268,00	452,63	
	hosp. výsledek	z minulých let	-191,00	-	-11 083,00	-	10 793,00	-	
		z běžného roku	-10 892,00	-	5 829,00	6,70	5 778,00	114 x	
Cizí zdroje			80 570,00	100,00	65 800,00	100,00	21 427,00	148,29	
Z toho	Krátkodobé závazky		29 337,00	36,41	26 830,00	40,77	8 674,00	147,77	
	z toho	závazky	z obch. styku	26 370,00	89,88	24 485,00	91,25	10 248,00	171,98
			ke společníkům	125,00	0,42	124,00	0,46	-404,00	23,48
			k zaměstnanan.	36,00	0,12	1 066,00	3,97	1 042,00	44 x
			sociální zab.	9,60	3,12	517,00	1,92	-133,00	79,54
			odložení daně	137,00	0,46	199,00	0,74	-148,00	57,35
	bankovní úvěry dlouhodobé		46 737,00	58,00	32 319,00	4 911,00	7 196,00	128,64	

Pramen: Rozvahy Svornost Těmice, a.s. a vlastní výpočty

U cizího kapitálu je to především růst bankovního kapitálu. Z původních 25 087 tis. Kč (18,12 %) se postupně zvyšoval na 32 319 tis. Kč (21,13 %), jako důsledek nezbytného úvěru získaného od obchodní banky pro výstavbu výkrmny vepřů.

vají vztahové ukazatele, což jsou ukazatele poměrové vycházející z aktiv a tržeb. V této souvislosti počítáme:

a) kapitálový koeficient mající tvar:

$$K_k = \frac{S_f A}{CA} \times 100$$

Analýza účinnosti podnikového majetku pomocí vztahových ukazatelů

Pro analýzu účinnosti majetku podniku se použije-

b) účinnost majetku na tržby:

$$U_{tr} = \frac{S_t A}{T_r} \times 100$$

c) účinnost majetku na přidanou hodnotu:

$$U_{ph} = \frac{S_t A}{P_h} \times 100$$

legenda:

$S_t A$	stálá aktiva
CA	celková aktiva
T_r	tržby
K_k	kapitálový koeficient
U_{tr}	účinnost majetku na tržby
U_{ph}	účinnost majetku na přidanou hodnotu
P_h	přidaná hodnota

Kapitálový koeficient

Kapitálový koeficient je vypočítán v tabulce č. VIII.

VIII: Kapitálový koeficient

Ukazatel	1999	2000	2001	2002	2003
stálá aktiva/celková aktiva	0,57	0,54	0,59	0,66	0,65
celková aktiva/stálá aktiva	1,72	1,84	1,67	1,49	1,52
tržby/stálá aktiva	0,87	0,93	1,06	1,14	0,85

Pramen: Rozvahy Svornost Těmice, a.s. a vlastní výpočty

Interpretace výsledků: na 1,- Kč celkových aktiv připadalo v roce 1999 0,57 Kč stálých aktiv. Do roku 2003 se jejich podíl zvýšil na 0,65 Kč. To znamená, že mezi aktivy se prosazoval trend pořizování dlouhodobého hmotného majetku. Mimo rok 2000 vykazuje vzestupný trend, což je nepříznivý jev. Zatížení ekonomiky dlouhodobým hmotným majetkem (pasivními předměty) je třeba řádně bilancovat. Mělo by platit pravidlo: s pořizováním nových staveb současně jiné vyřazovat.

Účinnost majetku na tržby

Měření účinnosti je možno zjišťovat poměrem mezi stálými aktivy a tržbami. Interpretace výsledků spočívá v tom, že komplexně odráží schopnost manažerů u realizované produkce dosáhnout vysoké tržby při současném využití podnikového majetku. V akciové společnosti Svornost Těmice se za celé analyzované období ukazuje, že dochází ke změnám tohoto ukazatele z 0,87 v roce 1999 na 0,93 v roce 2000, 1,06 v roce 2001, 1,14 v roce 2002 a 0,85 v roce 2003. Můžeme uvést, že v roce 1999 1,- Kč tržeb vyžadovala 0,87 Kč stálých aktiv, ale v roce 2002 to bylo již 1,14 Kč. V roce 2003 došlo k mírnému zlepšení na 0,85 Kč. Můžeme také uvést, že stálá aktiva mají zhoršující se trend v důsledku nákladnějšího, tedy dražšího investování a také rozdílné výše tržeb odvislé od více krátkodobých faktorů. Právě v rozdílné době působení majetku jako dlouhodobého faktoru a krátkodobých opatření pro získání vysokých tržeb je třeba spatřovat přednost tohoto ukazatele.

Účinnost majetku na přidanou hodnotu

Ukazatel přidané hodnoty byl zaveden do naší ekonomiky v souvislosti s novou daňovou soustavou. Smyslem tohoto ukazatele je vyvinutí přirozeného „tlaku“ na podniky, aby k nakoupenému materiálu, event. rozpracované výrobě přidaly maximum v podniku koncentrované lidské práce a tak ji dokázaly náležitě zhodnocovat.

V zemědělském podniku je ukazatel přidané hodnoty zvláště citlivý, závisí na vynaložených nákladech, na pořízení majetku a dosažených tržbách. Tržby může podnik ovlivnit jenom částečně. Pořád působí v prostředí dokonalé konkurence, kde kupující navrhuje ceny. V zásadě proto zůstává především možnost úspory nákladů při nakupování materiálů.

Ukazatel stálých aktiv na přidanou hodnotu vykazuje za uplynulé období následující hodnoty:

- rok 1999	5,016,
- rok 2000	7,866,
- rok 2001	3,091,
- rok 2002	3,935,
- rok 2003	3,184.

V našem případě se dlouhodobý hmotný majetek neprojevuje adekvátními výsledky v přidané hodnotě. Dynamiku růstu přidané hodnoty a tržeb přibližují výsledky v tabulce č. IX.

IX: Dynamika růstu přidané hodnoty a tržeb

ukazatel	ukazatel	1999	2000	2001	2002	2003	rozdíl v tis. Kč. 2003-1999	index v % 2003/1999	průměr
růst přidané hodnoty	přidaná hodnota/tržby	0,20	0,12	0,38	0,33	0,36	0,16	180	0,28
náročnost tržeb	tržby/přidaná hodnota	4,81	7,87	2,62	3,02	2,71	-2,10	56	4,20

Pramen: Rozvahy Svornost Těmice, a.s. a vlastní výpočty

ZÁVĚR

Na základě zpracované analýzy jsme dospěli k těmto poznatkům:

- 1) Akciová společnost má poměrně značný rozsah dlouhodobého hmotného majetku, který výstavbou výkrmny vepřů a odchovny pro chov prasnic zhoršil jeho vertikální strukturu. Celkové hodnotě dlouhodobého hmotného majetku nejsou adekvátní tržby, což se negativně promítá v rentabilitě vloženého vlastního i cizího kapitálu.
- 2) Bude nezbytné, hledat možnosti jak snížit zatíženost ekonomiky především dlouhodobým hmotným majetkem zejména, který byl převzat od zemědělského družstva a není dostatečně využíván.
- 3) Bude třeba hledat cesty ke zvýšení tržeb z rostlinné a živočišné výroby a pěstovaných speciálních plodin. Jako nezbytné se jeví soustředit pozornost managementu na hospodárné vynakládání nákladů, což je nezbytný předpoklad pro zvýšení zisku.
- 4) V souvislosti s výsledky přidané hodnoty zvažovat, zda je nezbytné produkty rostlinné výroby prodávat bezprostředně po sklizni nebo je prodávat až v následujícím kalendářním roce. Tento záměr však předpokládá soustavné sledování vývoje situace na trhu a hledání odbytových možností mezi obchodníky s obilím a nákupem do státních fondů.
- 5) U léčivých rostlin bude třeba zvážit efektivitu jejich pěstování v souvislosti s potřebami trhu. V tomto směru je důležitý flexibilní přístup manažerů, neboť zákony tržní ekonomiky vyžadují operativní přizpůsobování podmínkám trhu. Současně s tím usilovat o vytvoření podmínek pro relativně dlouhodobé uzavírání obchodně-závazkových vztahů.

SOUHRN

Príspevek je věnován analýze účinnosti podnikového majetku a jeho využití v akciové společnosti Svornost Těmice. Výsledky potvrdily, že manažeři tohoto podniku musí účinnosti zemědělského majetku soustavně věnovat náležitou pozornost. Účinnost měřená jednotlivými ukazateli vykazuje značně variabilní hodnoty. Koeficient dynamiky růstu tržeb ve vztahu k ukazateli přidané hodnoty se snížil od roku 1999 do roku 2003 z 4,81 na 2,71. Opodstatněnost hospodárného vynakládání finančních prostředků je zřejmá i s absolutního ukazatele používaných cizích zdrojů. Z původní výše 44 373,- tis. Kč v roce 1999 se zvýšily na 65 800,- tis. Kč v roce 2003, což neúměrně zatěžuje ekonomiku podniku.

majetek, závazky, přidaná hodnota, analýza, kapitál, zemědělství, zdroje

LITERATURA

- BURSTINER, I.: Základy maloobchodního podnikání, Victoria Publishing, Praha, 1994, ISBN 80-85605-55-4.
- BREALEY, R., A., Myers, S., C.: Teorie a praxe finančních financí, East Publishing, Praha 1991, ISBN 80-85605-24-4.
- ECHAUDÉMAISON, C., D. a kol.: Slovník ekonomie a sociálních věd, EWA Edition, Praha 1995, ISBN 80-85764-13-x.
- ELIÁŠ, K.: Obchodní zákoník, II. Přepřacované

- a rozšířené vydání, Linde Praha a.s., Praha 1998, ISBN 80-7201-147-2.
- HOLUB, M., FIALA, J., BIČOVSKÝ, J.: Občanský zákoník, Linde Praha, a.s., Praha 2000, ISBN 80-7201-249-5.
- Kolektiv: Akademický slovník cizích slov, Academia, Praha 2001, ISBN 80-200-0982-5
- Kolektiv: Nástroje podnikání a managementu, Průmysl a obchod, Praha 1992, ISBN 80-85603-15-2.
- KRÁL, B. a kol., Managerské účetnictví, Management Press, Praha 2002, ISBN: 80-7261-062-7
- MADAR, Z. a kol.: Slovník českého práva, Linde Praha a.s., Praha 1995, ISBN 80-85647-62-1.
- NESNÍDAL, J.: Obchodní zákoník s komentářem, Poradce s.r.o., Český Těšín 2001, ISBN 1211-2437.
- OVEČKOVÁ, O.: Slovník obchodního práva, Codex Praha 1994, ISBN 80-85963-08-6.
- PEARCE, D. W.: Macmillanův slovník moderní ekonomie, Victoria publishing a.s., Praha 1995, ISBN 80-85605-42-2.
- PELIKÁNOVÁ, J.: Úvod do srovnávacího práva obchodního, C. H. Beck, Praha 2000, ISBN 80-7179-363-9.
- PELIKÁNOVÁ, J., PLÍVA, St., PŘIBYL, Zd., ČERNÁ, St., VÍT, J., ZAHRADNÍČKOVÁ, M.: Obchodní právo, 1 díl, Codex, Praha 1991, ISBN 80-901185-2-6.
- PRESOVÁ, R.: Analýza účinnosti podnikového marketingu, Diplomová práce MZLU v Brně, Brno 2004, str.80.
- RANDA, A.: Právo vlastnické dle rakouského práva, 6. vydání strana 1-3, Citováno v publikaci Šik, O.: Ekonomika, zájmy, politika, Nakladatelství politické literatury, Praha 1962.
- SEDLÁČEK, J.: Účetná data v rukou manažera, Computer Press, Brno 1999, ISBN 80-7226-140-1.
- ŠTURMA, P.: Mezinárodní dohody o ochraně investic a řešení sporů, Linde Praha a.s., Praha 2001, ISBN 80-7201-222-3.
- ŽÁK, M. a kol.: Velká ekonomická encyklopedie, Linde Praha a.s., Praha 1999, ISBN 80-7201-172-3.
- ŽIVĚLOVÁ, I.: Finanční řízení podniku I., učební texty MZLU v Brně, Brno 2001, ISBN 80-7157-339-6.
- Ottův Slovník naučný, 13 díl, nakladatelství Otto v Praze, Praha 1898.
- Hospodářský slovník naučný, díl 3, 1909.
- Hospodářský slovník naučný, díl II., Praha 1909, strana 319.
- Zákon číslo 563/91 Sb., O účetnictví, v platném znění.

Adresa

Doc. JUDr. Ing. Oldřich Tvrdoň, CSc., Ing. Radmila Presová, Ing. Martin Příbyl, Ústav marketingu a obchodu, Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, Zemědělská 1, 613 00,0 Brno, Česká republika